

Boekbespreking door Katelijne

Erdogan

De afgelopen jaren is het debat rond de positie van de Turkse president Erdogan razendsnel gepolariseerd. Geen dag ging voorbij of de media kwamen met nieuws uit Ankara. En meestal was dat geen goed nieuws maar betrof het nieuwe aanklachten tegen het Westen, tegen de oppositie in eigen land, tegen iedereen eigenlijk die kritisch durfde te zijn. De mislukte (gefingeerde?) staatsgreep en de daaropvolgende zeer grootschalige zuiveringen maakten de zaak er niet beter op. Erdogan kreeg steeds meer autoritaire trekjes en ontpopte zich meer en meer als 'de verheven leider', een term van zijn favoriete dichter en islamitist Kisakürek. Dat dit de relatie tussen Turkije en het Westen, en ook Nederland en België, onder druk zette, was een haast logisch gevolg. Dat het sinds 1963 langzaam opgebouwde proces van toenadering daardoor op een voorlopig dieptepunt belandde evenzeer.

Bij Aspekt verscheen recent, onder de redactie van de historici Anton Krufft en Perry Pierik, een bundel waarin elf auteurs stilstaan bij leven en werk van president Erdogan en tegelijk verschillende facetten van bezorgdheid op een rij zetten. Focussen doen ze daarbij zowel op het land zelf, als op de relatie van Erdogan met zijn buurlanden en het Westen.

Hoe kon het dat Erdogan uitgroeide tot de 'Poetin aan de Bosporus'. Derk Jan Eppink benadrukt de medeverantwoordelijkheid van het Westen bij deze ontwikkeling. Het was de EU die goedgegelovig was en het Turkse leger, dat normaal garant stond voor de seculiere staat, succesvol hielp inbinden waarmee het natuurlijke evenwicht in de Turkse staat werd verstoord.

Ook prof. Paul Cliteur benadrukt dat de zegening van het militant secularisme langzaam vervaagde, met alle gevolgen vandien. Historicus Maurice Becker plaatst wat dat betreft Erdogans handelen in het licht van zijn voorgangers. Wie waren Erdogans voorbeelden en aan wie spiegelde hij zich en van wie keerde hij zich af? Een en ander zou de basis leggen voor wat historicus en filosoof Sid Lukkassen in zijn bijdrage schetst als de polariserende strategie van het islamitisch nationaal populisme dat zich uitstrekt tot in de EU.

Meermaals werd de laatste jaren de lange arm van Ankara merkbaar en maakten Europese politici zich zorgen over de inmenging van Turkije in de Europese politiek. Het intrekken door de Nederlandse overheid van de landingsrechten van de Turkse minister van buitenlandse zaken in maart dit jaar was een voorlopig hoogtepunt van deze spanningen. Door historicus Armand Sag wordt het Turkse optreden vergeleken met het gedrag van een puberende tiener die met de deuren slaat om z'n zin te krijgen. Hoe diep de wezenlijke verschillen zijn blijkt ook uit de bijdrage van de Vlaamse publicist en essayist Wim van Rooy die het gebrek aan verlichting in Turkije spiegelt aan de blinde vlek van het Westen door het egalitaire gelijkheidsdenken en het geloof in maakbaarheid van de wereld. Hoe robuust echter de problemen zijn wordt geschetst door de eveneens uit Vlaanderen afkomstige historicus en cultuuranalist Luc Pauwels die dieper ingaat op de Koerdenkwesie en door de Vlaamse islamoloog/arabist Remi Hauman die inzoomt op de vernietiging van het autochtone christendom in Turkije en het lot van andere volkeren.

Anton Krufft staat verder stil bij de relatie van Turkije met het Midden-Oosten terwijl gewezen journalist Emerson Vermaat zich richt op de eindeloze reeks beschuldigingen van Erdogan richting het 'fascistische Europa'. Maar, hoe goed doen de Turken het eigenlijk zelf langs deze meetlat?

Perry Pierik's aandacht gaat in het verlengde hiervan dan weer naar de groeiende invloed en uitbouw van "das Militär" door de regering Erdogan. Ook hier is er sprake van een blinde maar ook zorgwekkende ambitie. Turkije werkt immers aan een eigen geopolitiek draaiboek dat steeds meer haaks staat op de westerse- en NAVO-belangen.

Het boek 'Erdogan. Perceptie. Reflectie. Analyse' zoals de volledige titel luidt, maakt, door het schetsen van een aantal van de belangrijkste problematieken waarop Turkije, de EU en de wereld de komende jaren een antwoord zullen moeten vinden, duidelijk dat er heel wat redenen zijn voor bezorgdheid, zelfs voor de vrienden van Turkije.

Anton Krufft en Perry Pierik (red.) * Erdogan. Perceptie. Reflectie. Analyse * Uitgeverij Aspekt * 168 p * 18,95 euro * ISBN 978 94 6338 295 3.

Katelijne